ΗΕΡΤΕΡΗ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΜΕ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΣ.

Φυλλάδ. 91. *Τόμος.* *Δ'.*

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ — ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΤΗΝ 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1851.

ΓΥΙΖΩΤΟΥ ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

Ὑπὸ Π. Ι. Χαλικιοπούλου.

(Συνέχεια Ἴδε φυλλάδ. 90.).

—o—

Ἐγνώριζε προσέτι καὶ ἄλλο τι ὑψηλότερον καὶ δυσκολώτερον τοῦ πολεμεῖν, ἤξευρε δηδαδὴ νὰ διευθύνῃ τὸν πόλεμον· μόνον δὲ ὡς μέσον μεταχειριζόμενος αὐτὸν, κύριον σκοπὸν εἶχε τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος του. Ὅτε, κατὰ τὸ 1798, προβεβηκὼς ἤδη ὢν τὴν ἡλικίαν, καὶ ἐπιθυμῶν διὰ τοῦτο τὴν ἀνάπαυσιν, ἐταράχθη προϊδὼν πιθανὸν τὸν πόλεμον μεταξὺ τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν καὶ τῆς Γαλλίας· ἔγραφε πρὸς τὸν Ἀδὰμ, διάδοχόν του εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς δημοκρατίας, τὰ ἀκόλουθα. « Προβλέπω ὅτι, ἂν ἀναδεχθῶμεν σεβαρὰν πάλην κατὰ τῆς Γαλλίας, ὁ πόλεμος οὗτος θέλει διαφέρει οὐσιωδῶς ἐκείνου τὸν ὁποῖον πρότερον ἐπεχειρήσαμεν. Τότε ἴδιον φρονήσεως ἦτον ν' ἀφήσωμεν τὸν ἐχθρὸν ν' ἀναλίσκῃ τὰς δυνάμεις του, μεχρισοῦ ἡμεῖς ἐφοδιασθῶμεν ἀπὸ ὅπλα, καὶ μορφώσωμεν στρατὸν πείθαρχον διὰ νὰ πολεμήσωμεν αὐτὸν· τὸ σχέδιον τοῦτο ἦτον τότε τὸ φρονιμώτερον καὶ τὸ καταλληλότερον εἰς τὴν κατάστασιν ἡμῶν. Ἀλλὰ τώρα, ἐὰν ἔχωμεν σκοπὸν νὰ πολεμήσωμεν τοὺς Γάλλους, ὀφείλομεν νὰ τοὺς προσβάλλωμεν κατὰ πᾶν βῆμα. ».

Τὸ σύστημα τοῦτο, σύστημα πολέμου ζωηροῦ καὶ ἐπιθετικοῦ, τὸ ὁποῖον ἤδη ἐπρότεινεν, ἔχων ἡλικίαν ἑξήκοντα καὶ ἕξ ἐτῶν, πρὸ εἴκοσι καὶ δύω ἐτῶν, ὅτε εἶχεν ἀκμαίας τὰς δυνάμεις του, οὔτε αἱ συμβουλαὶ στρατηγῶν τινων φίλων του, οὔτε αἱ συκοφαντίαι ἄλλων τινῶν, ἀντιζήλων του, οὔτε τὰ παράπονα τῶν ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ καταστρεφομένων ἐπαρχιῶν, οὔτε ἡ κατακραυγὴ τοῦ λαοῦ, οὔτε ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξης, οὔτε αἱ ἐπίμονοι ἱκεσίαι αὐτῆς τῆς συνελεύσεως, τίποτε, ἐν ἑνὶ λόγῳ, δὲν ἤθελε τὸν ἀναγκάσει νὰ τὸ παραδεχθῇ. « Γνωρίζω πόσον δεινὴ εἶναι ἡ θέσις μου· ἠξεύρω ὅτι, χωρὶς στρατὸν, χωρὶς ὅπλα, χωρὶς πολεμεφόδια, ἐστερημένος τελοσπάντων ὧν ἀπὸ παν ὅ,τι ἔχει ἀνάγκην ὁ στρατιώτης, δὲν δύναμαι τίποτε σχεδὸν νὰ πράξω. Κυρίως δὲ λυποῦμαι ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ δικαιολογηθῶ εἰς τὸν κόσμον ἄλλως πως παρὰ γνωστοποιῶν τὰς ἀνάγκας μου, διακηρύττων τὴν ἀδυναμίαν μου, καὶ βλάπτων οὕτω τὸν ἀγῶνα, τὸν ὁποῖον ἀνεδέχθην. Ἀλλ' ἀπεφάσισα ν' ἀποφύγω ὅλα ταῦτα.

...; καὶ κατὰ τοῦτο ἡ θέσις μου εἶναι λυπηροτάτη ἐνίοτε, καὶ, ἂν δὲν ἐπροτίμων τὴν κοινὴν εὐημερίαν ἀπὸ τὴν προσωπικήν μου ἀνάπαυσιν, πρὸ πολλοῦ ἤδη ἤθελα διακυβεύσει τὰ πάντα, ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ. ».

Ἐκαρτέρησε λοιπὸν ἀγωνιζόμενος ἐπὶ ἐννέα ὁλόκληρα ἔτη. Μόνον δὲ, ὅταν τὸ μακροχρόνιον τοῦ ἀγῶνος καὶ ἡ ἀδράνεια τοῦ ἔθνους ἐπροξένουν ἀποδειλίασίν τινα, παραπλησίαν τῆς ἀναισθησίας, ἀπεφάσιζε πραξικόπημά τι, ἢ ἐρρίπτετο εἰς προφανῆ τινα κίνδυνον, θέλων οὕτω νὰ καταστήσῃ ἐπαισθητὴν εἰς τὸν τόπον τὴν ὕπαρξιν τοῦ στρατοῦ του, καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ ὁπωσοῦν τοὺς πολίτας. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον, τὸ 1777, συνέστησε τὸν εἰς Γερμαιτάουν πόλεμον. Καὶ ὅτε, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ συμφορὰς, τὰς ὁποίας ἐν ἄκρᾳ ὑπομονῇ ὑπέφερε, ἠρωτᾶτο τί θέλει πράξει, ἂν ὁ ἐχθρὸς προχωρήσῃ περισσότερον, ἂν κυριεύσῃ, λόγου χάριν, τὴν Φιλαδελφίαν, ἀπεκρίνετο, « θέλομεν ἀποσυρθῆ πέραν τοῦ ποταμοῦ Σουσκεχάννα, καὶ, ἐν ἀνάγκῃ, θέλομεν ἀναβῆ εἰς τὰ Ἀλλεγάνεια ὄρη. ».

Πρὸς τὴν πατριωτικὴν ταύτην ὑπομονὴν εἶχε καὶ ἄλλην τινὰ, ἔτι μᾶλλον ἀξιέπαινον. Τὰ ἔργα τῶν ἀντιπροσώπων του δὲν τοῦ ἐπροξένουν οὔτε δυσαρέσκειαν οὔτε δυσπιστίαν. Καὶ μάλιστα τοσαύτη ἦτον ἡ πρὸς αὐτοὺς ἐμπιστοσύνη του, ὥστε, ὅταν ἡ δημοσία ὑπηρεσία τὸ ἐσυγχώρει, τοὺς ἐχορήγει ὅλας τὰς εὐκολίας καὶ ὅλα τὰ μέσα, πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς. Ἡ ὄντως θαυμαστὴ αὕτη αὐταπάρνησις, σπανία οὖσα καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἐναρετωτέρας ψυχὰς, ἀπετέλει τὸ φρονιμώτερον καὶ ἀξιολογώτερον ἔργον εἰς τὴν δημοκρατικὴν ἐκείνην κοινωνίαν, εἰς τὴν ὁποίαν αἱ φθονεραὶ φιλοτιμίαι ἐπλεόναζαν, καὶ πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι, τοσαύτην ἔχων ὁ Βασιγκτὼν, αὐταπάρνησιν, ἦτον προσέτι καὶ ἐσωτερικῶς ἡσυχότατος περὶ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς δόξης του. Ὅταν δὲ τὰ πράγματα διέκειντο κακῶς, ὅταν ἀλλεπάλληλοι ἀποτυχίαι, ἢ μακραὶ δεινοπάθειαι ἐφαίνοντο ἐκθέτουσαι τὸν στρατηγὸν εἰς τινα κίνδυνον, καὶ ἔδιδαν ἀφορμὴν εἰς ἀταξίας εἰς σκευωρίας, ἢ ἐχθρικὰς εἰσηγήσεις, ἀμέσως φωνή τις ἰσχυρὰ, ἡ φωνὴ τοῦ στρατοῦ, τὸν ἐκάλυπτε μὲ τὴν παντοδυνομίαν της, ὑπερασπίζουσα αὐτὸν κατὰ πάσης κατηγορίας, καὶ σώζουσα αὐτὸν ἀπὸ πᾶσαν καταδρομήν.

Τὸν χειμῶνα τοῦ 1777 πρὸς τὸ 1778, ἐνῷ ὁ στρατὸς, στρατοπεδευμένος ὢν εἰς Βάλλεῦ Φόργε, ἐταλαιπωρεῖτο δεινῶς, παραξίαι τινὲς, καὶ δόλιοι ἄνθρωποι ἐσυκοφάντησαν πικρῶς τὸν Βασιγκτῶνα. Τὴν συκοφαντίαν ταύτην, εἰσδύσασαν καὶ ἐντὸς αὐτῆς ἀκόμη τῆς συνελεύσεως, ἀπέκρουσε μὲ σεβαρὰν καὶ ἀνδρικὴν παρουσίαν, καὶ, μὴ φεισθεὶς κἀνενὸς, ἐξέφρασεν ἐλευθέρως πᾶν ὅ,τι ἐφρόνει περὶ τῶν ἀντιπάλων του, καὶ μόνην τὴν διαγωγήν του ἄφησε νὰ συνηγορήσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ. Ἡ ἀπόφασίς του αὕτη ἦτον πολὺ ῥιψοκίνδυνος εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην. Τοσοῦτο ὅμως ἐτιμᾶτο ὑπὸ τοῦ κοινοῦ καὶ τοσοῦτο ὑπεστηρίζετο ὑπὸ τῶν φίλων του, ὡς τοῦ λόρδου Στίρλιγγ, τοῦ Λαφαγέτου, τοῦ Γράν, τοῦ Κνὺξ, τοῦ Πάτρια Αἰρὺ καὶ τοῦ Ἐρρίκου Λῶρενς, καὶ τοσαύτη ὑπῆρξεν ἡ ἀνησυχία τοῦ στρατοῦ, ὥστε, ἀνυπεράσπιστος ἐθριάμβευσε. Πρωτουργὸς τῆς σκευωρίας ταύτης ὑπῆρξεν ὁ Ἰρλανδὸς Κόνβεϋ, ὅστις, παραιτηθεὶς τοῦ ἀξιώματός του, δὲν ἔπαυσε νὰ καταφέρεται κατ' αὐτοῦ, καὶ νὰ τὸν ὑβρίζῃ. Ὁ στρατηγὸς Καδβαλαδὲρ, ἀγανακτήσας διὰ τοῦτο, ἐπροκάλεσε τὸν ὑβριστὴν εἰς μονομαχίαν, καὶ τὸν ἐπλήγωσε κατρίως. Ὁ Κόνβεϋ τότε, βαρέως ἔχων, ἔγραψε πρὸς τὸν Βασιγκτῶνα τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολήν. « Μόλις δυνάμενος νὰ κρατήσω ἐπί τινα λεπτὰ τὸν κάλαμον, σπεύδω νὰ σοῦ παραστήσω τὴν βαθεῖαν θλίψιν μου διὰ πᾶν ὅ,τι ἔπραξα, ἢ ἔγραψα, ἢ ἐλάλησα δυσάρεστον πρὸς τὴν ὑμετέραν ἐξοχότητα. Φθάνω ἤδη εἰς τὸ τέλος τοῦ σταδίου μου... Εἰς τὴν φωνὴν τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀληθείας ὑπακούων, διακηρύττω τὰ τελευταῖά μου αἰσθήματα. Σὲ θεωρῶ μέγαν, ἔξοχον ἄνδρα, καὶ εὔχομαι διὰ τοῦτο νὰ σὲ περιστοιχίσωσιν ἀκόμη ἡ ἀγάπη, ἡ τιμὴ καὶ τὸ σέβας τοῦ τόπου τούτου, τοῦ ὁποίου τὰς ἐλευθερίας ἔσωσας διὰ τῶν ἀρετῶν σου! ».

Τὸ 1779, οἱ ἀξιωματικοὶ συντάγματός τινος τοῦ Νεογέρσεϋ, μὴ μισθοδοτούμενοι τακτικῶς, καὶ ὑποκύψαντες εἰς χρέη, ἐνῷ ὑπηρέτουν, ἀδημονοῦντες δὲ διὰ τὸ μέλλον ἑαυτῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν των, ἀνεφέρθησαν ἐπισήμως πρὸς τὴν συνέλευσιν τῆς εἰρημένης Πολιτείας, ὅτι θέλουν δώσει ἀθρόως τὰς παραιτήσεις των, ἂν δὲν ληφθῇ καλητέρα τις ὑπὲρ αὐτῶν πρόνοια. Ὁ Βασιγκτὼν κατέκρινε πικρῶς τὴν διαγωγήν των, καὶ ἀπῄτησε ν' ἀνακαλέσωσι τὴν ἀναφοράν. Ἐκεῖνοι ἐπέμειναν, λέγοντες. « Ἐφάνημεν πάντοτε πρόθυμοι, καὶ εἴμεθα πρόθυμοι, ἀκόμη καὶ σήμερον, νὰ μένωμεν ὑπὸ τὰς σημαίας μας ἕως ὅτου ἡ νομοθετικὴ συνέλευσις ἠμπορέσῃ νὰ μᾶς ἀναπληρώσῃ δι' ἄλλων. Ἀλλ' ἅμα γείνῃ τοῦτο, δὲν παραχωροῦμεν πλέον οὔτε μίαν ἡμέραν. Ἱκετεύομεν ὑμᾶς, ἐξοχώτατε, νὰ πιστεύσετε ὅτι γνωρίζομεν τὰς μεγάλας ἀρετὰς καὶ τὸν ἔξοχον νοῦν σας, ὅτι πάντοτε ἐξετελέσαμεν εὐχαρίστως τὰς προσταγάς σας, ὅτι ἡ στρατιωτικὴ τέχνη μᾶς εἶναι προσφιλὴς, ὅτι ἀγαπῶμεν τὴν πατρίδα μας. Ἀλλ' ἀφοῦ ἡ πατρὶς φέρεται μὲ τοσαύτην ἀδικίαν ὥστε λησμονεῖ τοὺς ὑπηρετοῦντας αὐτὴν, χρεωστοῦν οὕτοι ν' ἀποσυρθῶσι. ».

Ἐκ τούτου βλέπομεν ὅτι τὸ πρὸς τὸν Βασικτῶνα σέβας ἀνεφαίνετο καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς κατ' αὐτοῦ τεκταινομένας σκευωρίας, καὶ δὲν ἔπαυε καὶ ἐν τῷ μέσῳ ἀκόμη αὐτῆς τῆς στρατιωτικῆς ἀπειθείας.

Μεταξὺ δὲ τῶν κυριωτέρων λόγων διὰ τοὺς ὁποίους, ἐν καιρῷ τῶν ἀλλεπαλλήλων δυστυχημάτων καὶ τῶν συνεχῶν διαλύσεων τοῦ στρατοῦ, πολλοὶ τῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτῶν ἔμεναν ὑπὸ τὰς σημαίας των, καὶ ἀνεζωπυρεῖτο ὁ ζῆλός των, καὶ διετηρεῖτο ἡ στρατιωτικὴ ἐκείνη συμφιλίωσις, ὁ μεταξὺ συστρατιωτῶν ὑπάρχων φιλικὸς ἐκεῖνος δεσμὸς, ὁ ἀμείβων γενναίως καὶ εὐγενῶς τὰς σκληραγωγίας τοῦ πολέμου, πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὴν προσωπικὴν ἀξίαν τοῦ Βασιγκτῶνος καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν γενικὴν ἀγάπην, καὶ τὴν ὁποίαν ὅλοι ᾐσθάνοντο ἐπιθυμίαν νὰ τὸν μιμηθῶσι, καὶ τὸν φόβον προσέτι τὸν ὁποῖον εἶχαν νὰ μὴ περιφρονηθῶσι παρ' αὐτοῦ, ἢ καὶ ἁπλῶς νὰ μὴ τὸν λυπήσωσι διὰ τῆς διαγωγῆς των.

Ἔχουν οἱ μεγάλοι ἄνδρες τὴν χάριν, χάριν ἥτις πολλάκις τοὺς διαφθείρει, ν' ἀποκτῶσι τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀφοσίωσιν τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ μὴν ἐκτιμῶσιν αὐτάς. Ὁ Βασιγκτὼν ὅμως ἦτον ἀνεπίληπτος κατὰ τοῦτο. Ἠγάπα τοὺς συστρατιώτας του, ὅλον ἐν γένει τὸν στρατόν του, καὶ ἐθλίβετο διὰ τὰ δεινά των, φροντίζων ἀκαμάτως περὶ τῶν συμφερόντων αὐτῶν. Καὶ δὲν ἠγάπα ἁπλῶς αὐτοὺς, διότι ἐθεώρει τοῦτο

δίκαιον καὶ χρέος του, ἀλλὰ τοὺς ἠγάπα ἐγκαρδίως, διότι ἔβλεπεν αὐτοὺς πάσχοντας καὶ ἀφωσιωμένους πρὸς αὐτόν. Διὰ τοῦτο, ὅτε τὸ 1783, μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ πολέμου, εἰς τὸ ἐν Νεοβοράκῳ γαλλικὸν ἀποκαλούμενον ξενοδοχεῖον, οἱ ἀνώτεροι ἀξιωματικοὶ τοῦ στρατοῦ, μέλλοντες ν' ἀποχωρισθῶσι διὰ παντὸς ἀπ' αὐτὸν, καὶ, σιωπηροὶ παραλλάσσοντες ἐνώπιόν του, τοῦ ἔσφιγγαν τὴν χεῖρα, τοσοῦτο καὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἡ καρδία καὶ τὸ πρόσωπον ἐσυγκινήθησαν καὶ ἐταράχθησαν, ὥστε ἡ συγκίνησις καὶ ἡ ταραχή του ἐνίκησαν τὴν βαθεῖαν τῆς ψυχῆς του ἀταραξίαν.

Καὶ μολαταῦτα, ποτὲ δὲν ἐφάνη εἰς τὸν στρατὸν εὐμάλακτος, ἢ συγκαταβατικὸς, ἀλλ' οὔτε ὑπέφερέ ποτε, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ στρατὸς, ν' ἀποτελῇ τὴν πρωτίστην τῶν φροντίδων του, καὶ πάντοτε ἐπροσπάθησε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτὸν τὴν ἀλήθειαν ὅτι, ἡ ὑποταγὴ καὶ ἡ ἀφοσίωσις, ὄχι μόνον πρὸς τὴν πατρίδα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἦσαν οἱ κυριώτεροι τῆς ὑπάρξεώς του ὅροι, καὶ τὸ ἱερώτερον τῶν καθηκόντων αὐτοῦ. Ὅθεν κατὰ τρεῖς ἐπισήμους περιστάσεις, ἔδωκε περὶ τούτου εἰς τὸν στρατὸν ὡραιότατον καὶ διδακτικώτατον μάθημα διὰ τοῦ παραδείγματός του. Τὸ 1782, « μὲ μεγάλην καὶ ὀδυνηρὰν ἔκπληξίν του, » (αὕτη εἶναι ἡ ἰδία του ἔκφρασις) δὲν συγκατετέθη νὰ παραδεχθῇ ἀξιωματικούς τινας, κακῶς διακειμένους πρὸς τὴν ἐξουσίαν, τοὺς ὁποίους αὐτὴ ἡ ἰδία ἐξουσία καὶ ἡ βασιλεία τοῦ εἶχαν προτείνει. Κατὰ δὲ τὸ 1783, ὅτε ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τῆς ἀφέσεως τοῦ στρατοῦ, πληροφορηθεὶς ὅτι ὑπεγράφετο ἀναφορά τις παρ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι γενική τις συνάθροισις ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ διὰ νὰ σκεφθῇ περὶ τῶν μέσων, διὰ τῶν ὁποίων ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ βιαίως ὅ,τι ἡ συνέλευσις δὲν παρεδέχετο, ἂν καὶ τὸ πρᾶγμα δὲν ἦτον ἄδικον, μολοντοῦτο, διὰ ἡμερησίας διαταγῆς του, κατέκρινεν αὐστηρῶς τὴν διαγωγὴν ταύτην, συνεκέντρωσε περὶ ἑαυτὸν ἄλλην τινὰ συνάθροισιν, καὶ, παρουσιασθεὶς εἰς αὐτὴν, ἀφοῦ ἀνεκάλεσε τοὺς ἀξιωματικοὺς εἰς τὸ καθῆκόν των, καὶ ἐνεθύμισεν εἰς αὐτοὺς τὸ κοινὸν συμφέρον, ἀπεσύρθη, θέλων οὕτω ν' ἀφήσῃ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἰδίους τὴν ἀξίαν τῆς μεταμελείας των, ἥτις καὶ γενικὴ καὶ ἄμεσος ὑπῆρξε. Τελοσπάντων, ὅτε, κατὰ τὸ 1784 καὶ 1788, οἱ ἐν ἐφεδρείᾳ ἀξιωματικοὶ ἐπροσπάθησαν νὰ συστήσωσι τὴν ἑταιρίαν τῶν Κιννιννάτων, μὲ τὸν σκοπὸν νὰ διατηρήσωσι μεταξὺ αὐτῶν, ἀποχωριζομένων ἀπ' ἀλλήλων, δεσμόν τινα, ὥστε νὰ συμβοηθῶνται ἀμοιβαίως, τόσον αὐτοί, ὡς καὶ αἱ οἰκογένειαί των, ἅμα ὁ Βασιγκτὼν παρετήρησεν ὅτι μόναι αἱ λέξεις στρατιωτικὴ ἑταιρία, στρατιωτικὸν τάγμα, διήγειραν εἰς τὴν φιλύποπτον πατρίδα του δυσπιστίαν καὶ δυσαρέσκειαν, ἀμέσως, ἂν καὶ ηὐχαριστεῖτο εἰς τὴν καθιέρωσιν τοιούτων συστημάτων, ὄχι μόνον ἐνήργησε νὰ τροπολογηθῶσι τὰ καταστατικά των, ἀλλὰ καὶ παρῃτήθη δημοσίως τῆς προεδρείας αὐτῶν, καὶ ἔπαυσε πλέον νὰ λαμβάνῃ ὁπωσδήποτε μέρος εἰς αὐτά.

Συγχρόνως τότε, κατὰ παράδοξόν τινα σύμπτωσιν, Γουστάβος ὁ Γ', βασιλεὺς τῆς Σουηδίας, ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς ἀξιωματικοὺς τοῦ βασιλείου του, τοὺς ὑπηρετήσαντας εἰς τὸν γαλλικὸν στρατὸν, διαρκοῦντος τοῦ πολέμου τῶν ἀμερικανῶν, νὰ φέρωσι τὸ παράσημον τοῦ τάγματος τῶν Κιννιννάτων, τὸ ὁποῖον, διὰ τὰς δημοκρατικάς του κλίσεις, ἦτον ἀσυμβίβαστον μὲ τὴν κυβέρνησίν του.

« Ἂν δὲν δυνάμεθα νὰ πείσωμεν τὸν λαὸν ὅτι οἱ φόβοι του δὲν εἶναι βάσιμοι, ἔλεγεν ὁ Βασιγκτὼν, πρέπει τοὐλάχιστον νὰ ὑποχωρῶμεν μέχρι τινὸς εἰς αὐτόν ». Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν λαὸν δὲν ὑπεχώρει ποτὲ, ὁσάκις, ἕνεκα τῆς ὑποχωρήσεώς του, ἠδύναντο νὰ κινδυνεύσωσι τὰ κοινὰ συμφέροντα. Ἐστάθμιζεν ὅμως μὲ ἀκρίβειαν τὰ πράγματα καὶ ἔδιδεν εἰς αὐτὰ τὴν ἀληθινὴν σημασίαν τῶν, ὥστε, ὁσάκις ἐπρόκειτο μόνον περὶ συμφερόντων ἢ φρονημάτων ἰδιωτικῶν, ὅσον δίκαια καὶ ἂν ἦσαν, ἐφέρετο πάντοτε ἐπιμόνως, καὶ ποτὲ δὲν ἐκάμπτετο.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου, καὶ ἀφοῦ ἀπεχωρίσθη τῶν στρατιωτῶν του, ἐνῷ ἀφενὸς ἐλυπεῖτο διὰ τοῦτο ἐγκαρδίως, καὶ ἀφετέρου ᾐσθάνετο χαράν τινὰ ὅτι ἤθελεν ἀναπαυθῇ μετὰ τὴν νίκην, αἴσθημα ἄλλο ἐγεννήθη εἰς αὐτὸν, αἴσθημα ὅμως ἀφανὲς εἰς τὴν ψυχήν του, καὶ ἄγνωστον ἴσως εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἡ λύπη διὰ τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ στρατιωτικοῦ σταδίου, τοῦ εὐγενοῦς τούτου ἐπαγγέλματος, εἰς τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀφιερώσει τοσοῦτον ἐντίμως τὸ καλήτερον τοῦ βίου του μέρος. Ἔχων νοῦν ὀρθὸν καὶ σταθερὸν μᾶλλον παρὰ εὐφυᾶ, δίκαιος ὢν καὶ φιλάγαθος πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ συγχρόνως σοβαρὸς καὶ ψυχρὸς ὀλίγον, προωρισμένος νὰ διοικῇ μᾶλλον παρὰ νὰ παλαίῃ, ἀγαπῶν τὴν τάξιν, τὴν πειθαρχίαν, καὶ τὴν ἱεραρχίαν, καὶ προτιμῶν μόνην τὴν ἰσχυρὰν χρῆσιν τῆς βίας ἀπ' ὅλας τὰς πολυπλόκους λεπτολογίας καὶ τὰς ἐμπαθεῖς συζητήσεις τῆς πολιτικῆς, ὁσάκις ἐπρόκειτο περί τινος πράγματος ἀξιολόγου, ἠρέσκετο, δι' ὅλα ταῦτα, εἰς τὸν στρατιωτικὸν βίον.

» Ὁ ἀγὼν ἐτελείωσε . . . . . Πρὸς ἑσπέραν τῆς 24 Δεκεμβρίου, αἱ θύραι τῆς οἰκίας ταύτης μ' ἐδέχθησαν πρεσβύτερον κατὰ ἐννέα ἔτη, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχα ὅτε ἀνεχώρησα . . . . . Ἤρχισα νὰ αἰσθάνωμαι ἐμαυτὸν εὐχαριστημένον καὶ ἀπηλλαγμένον πάσης ἐνοχλήσεως διὰ τὰ δημόσια πράγματα. Μὲ δυσκολίαν ἠμπορῶ νὰ παραιτήσω τὴν ἕξιν τὴν ὁποίαν ἀπέκτησα, ἐγειρόμενος κατὰ πᾶσαν πρωΐαν τῆς κλίνης νὰ καταγίνωμαι εἰς τὰς φροντίδας τῆς ἐπιούσης· καὶ, μὲ ἔκπληξίν μου, ὄχι μικράν, ἀφοῦ σκεφθῶ περὶ πολλῶν πραγμάτων, ἀνακαλύπτω ὅτι δὲν εἶμαι πλέον ἀνὴρ πολιτικὸς, καὶ ὅτι δὲν ἔχω πλέον τίποτε κοινὸν μὲ τὰ δημόσια. Ἐλπίζω νὰ ζήσω τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας μου, διώκων τὴν ἀγάπην τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν, καὶ καλλιεργῶν τὰς οἰκιακὰς ἀρετάς. Ὁ βίος τοῦ γεωπόνου εἶναι τερπνότερος παντὸς ἄλλου βίου, εἶναι ἔντιμος καὶ διασκεδαστικὸς, καὶ, ὅστις βαδίζει μὲ φρόνησιν, δύναται νὰ ὠφεληθῇ ἀπὸ αὐτόν. Δὲν ἀπεσύρθην ἀπὸ τὰ δημόσια πράγματα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀφιερώθην συγχρόνως εἰς ἐμαυτόν. Δύναμαι νὰ ῥίψω τὰ βλέμματά μου παντοῦ εἰς τὴν ἐρημίαν, καὶ νὰ διέλθω τὸ στάδιον τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, αἰσθανόμενος ἀληθινὴν εὐχαρίστησιν. Μὴ φθονῶν κἀνένα, ἀπεφάσισα νὰ εὐχαριστοῦμαι ἀπ' ὅλους καὶ μὲ τὴν ἀπόφασιν ταύτην θέλω διανύσει ἡσύχως τὸ στάδιον τῆς ζωῆς, μεχρισοῦ φθάσῃ ἡ στιγμὴ ν' ἀναπαυθῶ πλησίον τῶν πατέρων μου».

Διὰ τῶν λόγων τούτων δὲν ἐξέφραζε μόνον στιγμαίαν τινὰ ἐντύπωσιν, προξενουμένην ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν ᾐσθάνετο διὰ τὴν μετὰ μακρὰν πάλιν ἀνάπαυσίν του, διὰ τὴν μετὰ πολύμοχθον ὑπηρε-

σίαν ἀνακούφισίν του. Ἡ εὐεργετικὴ ἐκείνη καὶ ἥσυχος ὕπαξις τοῦ μεγάλου ἰδιοκτήτου, αἱ ἐργασίαι ἐκεῖναι αἵτινες πάντοτε γίνονται πρὸς τὸ συμφέρον του, καὶ δὲν προξενοῦν κἀμμίαν ἐνόχλησιν, ἡ οἰκιακὴ ἐκείνη δεσποτεία, ἥτις ὀλίγον ὑπόκειται εἰς ἀμφισβητήσεις καὶ μικρὰν φέρει εὐθύνην, ἡ ἀξιόλογος ἐκείνη ἁρμονία μεταξὺ τοῦ νοήμονος ἀνθρώπου καὶ τῆς πλουσιοπαρόχου φύσεως, ἡ σοβαρὰ καὶ ἁπλῆ ἐκείνη φιλοξενία, αἱ εὐγενεῖς ἐκεῖναι εὐχαριστήσεις αἱ ὁποῖαι, πηγάζουσαι ἀπὸ τὴν κοινὴν ἀγάπην καὶ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους εὐεργεσίας, ἀποκτῶνται ἀπονητί, ὅλα ταῦτα κυρίως ἀπετέλουν τὴν ἡδονὴν τοῦ Βασικτῶνος, τὴν σταθερὰν τῆς ψυχῆς του ἐπιθυμίαν. Μόνος του ἴσως ἐξελέξατο τὸν βίον τοῦτον. Ἠὐχαριστεῖτο δὲ εἰς τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. ἀπολαμβάνων συγχρόνως καὶ τοὺς καρποὺς τῆς κοινῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῆς δόξης, καρποὺς γλυκυτάτους μ' ὅλας τὰς ἐνοχλήσεις των.

Σοβαρὸς πάντοτε ὤν, καὶ πρακτικὸν νοῦν ἔχων, ἐτελειοποίει τὴν καλλιέργειαν τῶν κτημάτων του, ἐκαλλώπιζε τὴν κατοικίαν του, κατεγίνετο εἰς τὰ ἐπιτόπια τῆς Βιργινίας συμφέροντα, ἐσχεδίαζε τὴν μεγάλην ἐκείνην ἐσωτερικὴν ναυτηλίαν, ἀπ' ἀνατολῶν μέχρι δυσμῶν, διὰ τὰς ὁποίας αἱ Ὁμόσπονδοι Πολιτεῖαι ἔμελλαν, μίαν ἡμέραν, νὰ κυριεύσωσι τὸ ἥμισυ τοῦ νέου κόσμου, καθίδρυνε σπουδαστήρια, ἐταχτοποίει τὰ ἔγγραφά του, διετήρει μεγάλην ἀλληλογραφίαν, καὶ ἠγάλλετο ὁσάκις ἐφιλοξένει τοὺς πιστοὺς φίλους του, δεχόμενος αὐτοὺς εἰς τὴν οἰκίαν του, ἢ εἰς τὴν τράπεζάν του Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰς Μοὺντ Βερνὸν ἐπάνοδόν του, ἔγραφε πρός τινα τῶν φίλων του τὰ ἀκόλουθα. « Εὔχομαι ὥστε, ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ τιμή, τὰς ὁποίας ἡμεῖς αὐτοὶ ἐκαλλιεργήσαμεν ἐντὸς τοῦ θορύβου τῶν δημοσίων πραγμάτων, νὰ διατηρῶνται ζωηραὶ καὶ εἰς τὴν ἡσυχίαν τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. Ὀφείλομεν μάλιστα νὰ καλλύνωμεν τὰς ἑσπερινάς μας ὥρας, καταγινόμενοι εἰς τὴν ὡριμωτέραν ἀνάπτυξιν τῶν ὡραίων τούτων φυτῶν, προτοῦ μεταφυτευθῶσιν εἰς γῆν γονιμωτέραν. »

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1784, ὁ Λαφαγέτης μετέβη εἰς τὸ Μοὺντ-Βερνόν. Ὁ Βασιγκτὼν ἠγαπα αὐτὸν πατρικῶς. Τοσοῦτο δὲ τρυφερὰ ἦτον ἡ πρὸς αὐτὸν ἀγάπη του, ὥστε, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ὅτι τοιαύτην ἀγάπην δὲν ᾐσθάνθη ποτὲ πρὸς κἀνένα ἄλλον. Ἀνεξαρτήτως τῶν ὑπηρεσιῶν του, τῆς προσωπικῆς ἀξίας, καὶ τῆς γλυκύτητος τοῦ χαρακτῆρός του, ἀνεξαρτήτως προσέτι τῆς ἐνθουσιαστικῆς ἀφοσιώσεώς του πρὸς τὸν Βασιγκτῶνα, ὁ Λαφαγέτης, ὁ εὐγενὴς οὗτος νέος, ὅστις καὶ κομψὸς καὶ ἱπποτικὸς συγχρόνως ἦτον, καὶ ὁ ὁποῖος ἔφυγεν ἀπὸ τὴν αὐλὴν τῆς Βερσαλλης, θέλων νὰ βοηθήσῃ καὶ διὰ τοῦ ξίφους καὶ διὰ τῆς καταστάσεώς του, τοὺς γεωπόνους τῆς Ἀμερικῆς, κατέστη τὸ εἴδωλον τῆς ἀγάπης τοῦ σοβαροῦ Ἀμερικανοῦ στρατηγοῦ. Ἐθεώρει αὐτὸν ὡς δεῖγμα σεβασμοῦ ἐκ μέρους τῆς εὐγενείας τοῦ παλαιοῦ κόσμου πρός τε τὸν ἀγῶνά του καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον, ὡς δεσμὸν ἑνώσεως μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἐνδόξου, τῆς εὐφυοῦς, τῆς μεγαλοπράγμονος Γαλλικῆς κοινωνίας. Μέγας καὶ μετριόφρων συγχρόνως, ᾐσθάνετο δὰ τοῦτο καὶ εὐχαρίστησιν καὶ εὐγνωμοσύνην, καὶ ἡ ψυχή του περιεστρέφετο πάντοτε μὲ συγκίνησιν καὶ τρυφερότητα εἰς τὸν νέον τοῦτον καὶ ἐξαίρετον τῆς ζωῆς του φίλον, ὅστις τὸ πᾶν παρῄτησε διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ παρ' αὐτῷ.

» Ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀπεχωρίσθημεν, ἔγραφε πρὸς αὐτὸν, ἀναχωροῦντα, αἰσθάνομαι ἀδιαλείπτως πρὸς σὲ τὴν ἀγάπην, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀφοσίωσιν, τῆς ὁποίας ἡ πορεία τῶν ἐνιαυτῶν, ἡ στενὴ φιλία καὶ ἡ προσωπική σου ἀξια μοῦ ἐνέπνευσαν. Ἐνῷ τὰ ὀχήματά μας ἀπεμακρύνοντο ἀπ' ἀλλήλων, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ἂν θὰ σὲ ἴδω ἄλλοτε, καὶ μ' ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν μου τοῦ νὰ σὲ ἴδω πάλιν, ἐφοβούμουν ὅτι δὲν θὰ σὲ ἴδω πλέον. Ἀναπολῶ εἰς τὸν νοῦν μου τὰς ἡμέρας τῆς νεότητός μου, καὶ βλέπω ὅτι πρὸ πολλοῦ μ' ἐγκατελειψαν διὰ νὰ μὴν ἐπιστρέψωσι ποτὲ, ὅτι καταβαίνω τώρα τὸ ὄρος εἰς τοῦ ὁποίου τὴν κορυφὴν, ἐπὶ πεντήκοντα δύω ἔτη ἀναρρῠχώμενος, ἀνέβην. Μ' ὅλην τὴν δυνατὴν κρᾶσίν μου, ἐπειδὴ κατάγομαι ἀπὸ προγόνους ὀλιγοβίους, περιμένω ταχέως τὴν ὥραν, καθ' ἣν θέλω ἀναπαυθῆ εἰς τὸν τάφον τῶν πατέρων μου. Οἱ λογισμοί μου οὗτοι ἐσκότιζον τὸν νοῦν μου, καὶ ζοφῶδες ἐθεώρουν τὸ μέλλον, ἀπελπισία δὲ μ' ἐκυρίευεν ὅτι δὲν θὰ σὲ ἴδω πλέον. Δὲν παραπονοῦμαι . . . ὑπῆρξα καὶ ἐγὼ ποτέ ».

Καὶ μολονότι ταῦτα προῃσθάνετο, καὶ εἰλικρινῶς ἐπεθύμει τὴν ἡσυχίαν, ὁ νοῦς του ὅμως περιεπλανᾶτο πάντοτε εἰς τὴν κατάστασιν τῶν δημοσίων τῆς πατρίδος του πραγμάτων. Ἀδύνατον εἶναι νὰ λησμονήσῃ τις τὴν θέσιν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν διετελῶν ἐξεπλήρωσε μεγάλα καθήκοντα. « Μακρὰν τοῦ κόσμου εὑρισκόμενος, ἔγραφε κατὰ τὸ 1786, ὁμολογῶ παρρησίᾳ ὅτι δὲν εἶμαι ἀπαθὴς θεατής. » Ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων τοῦ ἐπροξένει βαθυτάτην λύπην καὶ ἀνησυχίαν. Ἡ ὁμοσπονδία ἐκινδύνευεν. Ὁ μόνος δεσμὸς, ὅστις τῆς ἔμενεν, ἦτον ἡ συνέλευσις, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἦτον ἀδύνατος, καὶ δὲν ἐτόλμα νὰ μεταχειρισθῇ κἀνὲν ἐξ ὅσων εἶχεν εἰς τὴν ἐξουσίαν της μέσων. Ἡ ἠθικὴ ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων προσετίθετο· εἰς τὴν πολιτικὴν ἀδυναμίαν τῶν θεσμῶν. Αἱ πολιτεῖαι ἀλληλομάχουν, ἐδυσπίστουν, ὑπεβλέποντο, ἐφθονοῦντο μεταξύ των. Αἱ καθιερώσασαι τὴν ἐθνικὴν ἀνεξαρτησίαν συνθῆκαι ἐκτελοῦντο ἀτελῶς καὶ προσκαίρως. Τὰ γενόμενα εἴς τε τὸν παλαιὸν καὶ νέον κόσμον δάνεια δὲν ἐπληρόνοντο. Οἱ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐπιβληθέντες φόροι δὲν εἰσεπράττοντο. Ἡ γεωργία εἶχε χαυνωθῇ. Τὸ ἐμπόριον εἶχεν ἐλαττωθῇ. Ἡ ἀναρχία ἐξηπλουτο. Ἡ δυσαρέσκεια ἦτον γενικὴ εἰς τὸν τόπον, διότι καὶ αὐτοὶ οἱ πολῖται, βλέποντες τὴν κατάστασιν αὐτοῦ, ἢ τυφλῶς κρίνοντες, ἐμέμφοντο τὴν κυβέρνησιν, ἢ παρεπονοῦντο ὅτι δὲν ὑπῆρχε τοιαύτη. Καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην ἤρχισε νὰ ἐξαλειφεται ἡ ὑπὲρ τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν σχηματισθεῖσα ἰδέα, καὶ κατήντησε σχεδὸν πρόβλημα, ἂν ὑπῆρξαν ποτὲ Ὁμόσπονδοι Πολιτεῖαι. Τὴν ἀμφιβολίαν ταύτην ὑπέθαλψεν ἡ Ἀγγλία, καιροφυλακτοῦσα νὰ ὠφεληθῇ ἀπ' αὐτήν.

Ὁ Βασιγκτὼν ἐβιθύσθη τότε εἰς λύπην βαθυτάτην· καὶ, ὡς ἂν ἐθεώρει ἑαυτὸν εἰσέτι ὑπεύθυνον περὶ τῶν συμβαινόντων, ἦτον τεταραγμένος καὶ τεταπεινωμένος· « Πανάγαθε Θεέ, ἀνέκραξεν, ἅμα μαθὼν τὰς ταραχὰς τῆς Μασασσουσέτης, διατὶ νὰ ᾖναι ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν διαγωγήν του τόσον ἄστατος καὶ ἄπιστος; Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς εἴτινες, χθὲς ἀκόμη, ἐχύναμεν τὸ αἷμά μας, θέλοντες ν' ἀποκτήσωμεν τοὺς θεσμοὺς, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὁποίων ζῶμεν, καὶ τοὺς ὁποίους ἡμεῖς οἱ ἴδιοι ἐθεωρήσαμεν καταλλήλους καὶ καθιερώσαμεν! Καὶ τώρα σύρομεν τὸ ξίφος νὰ τοὺς

καταστρέψωμεν! Τὸ πρᾶγμα τοῦτο εἶναι τόσον ἀκατανόητον, ὥστε δυσκολεύομαι πολὺ νὰ τὸ πιστεύσω, καὶ νὰ πείσω ἐμαυτὸν ὅτι δὲν βλέπω ὄνειρον . . . . . Θεμελιώσαντες τὴν Ὁμοσπονδίαν, συνελάβαμεν ἴσως καλλίστην ἰδέαν περὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἡ πεῖρα ὅμως μᾶς διδάσκει ὅτι, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀναγκαστική τις ἐξουσία, ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι δὲν παραδέχονται καὶ δὲν ἐκτελοῦν ποσῶς καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς μᾶλλον ὠφελίμους εἰς τὴν εὐδαιμονίαν των ἀποφάσεις . . . . Πόσον μεγάλη θέλει εἶσθαι ἡ θλίψις μας, ἂν, ἀπὸ τὸ ὕψος εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέβημεν, ἀναγκασθῶμεν νὰ πέσωμεν τόσον χαμηλά! . . . Θρηνῶν, ὡς πολλάκις ἐθρήνησα πικρῶς, τὸν θάνατον τοῦ ἀτυχοῦς φίλου μας, τοῦ στρατηγοῦ Δρὴν, ἠρώτησα ἐμαυτὸν ἂν δὲν ἔπραξε καλήτερα ν' ἀφήσῃ τὸν κόσμον τοῦτον, παρὰ νὰ ὑπάρχῃ καὶ νὰ μεθέξῃ εἰς συμβάντα, διὰ τὰ ὁποῖα πιθανώτατον εἶναι νὰ θρηνήσωσιν οἱ συμπατριῶταί του.

Ἀλλ' ἐνῷ ὁ Βασιγκτὼν ᾐσθάνετο τοσαύτην πατριωτικὴν θλίψιν, τὰ συμβάντα καὶ ἡ σύνεσις τοῦ λαοῦ ἔδιδαν ἐλπίδα τινὰ, ἐπιζητοῦσαν μὲν καὶ ἀνησυχίαν καὶ κόπους, ἐνισχύουσαν ὅμως τοὺς ἐξόχους ἄνδρας εἰς τὴν διόρθωσιν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, τοσοῦτο ἀτελῶν ὄντων ἐκ φύσεως. Καθ' ὅλας τὰς Ὁμοσπόνδους Πολιτείας ἅπαντες ᾐσθάνθησαν τὸ κακὸν. καὶ ἔβλεπαν πῶς ἠδύναντο νὰ θεραπευθῇ. Ἀλλ' αἱ μεταξὺ τῶν Πολιτειῶν τούτων ἀντιζηλίαι, τὰ τοπικὰ συμφέροντα, αἱ ἀρχαῖαι ἕξεις, καὶ αἱ δημοκρατικαὶ προλήψεις ἐμπόδιζαν ὅλους νὰ θυσιάσωσι πᾶν ὅ,τι ἔπρεπε διὰ νὰ καθιδρυθῇ κεντρικὴ ἐξουσία ὑπερτέρα καὶ ἰσχυροτέρα. Μολαταῦτα, τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως καὶ τῆς ἑνώσεως, ὁ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρως, ἡ λύπη τὴν ὁποίαν ὅλοι ᾐσθάνοντο, βλέποντες καταστρεφομένην τὴν ὑπόληψιν της εἰς τὸν ἔξω κόσμον, ἡ ἕνεκα τῶν ταραχῶν τοῦ ὄχλου προξενουμένη δυσαρέσκεια, ταραχῶν ἀτελευτήτων καὶ ἀγώνων, τὸ καταφανὲς τῶν δυστυχημάτων τούτων, ἡ συναίσθησις τῶν κινδύνων, ὅλαι ἐν ἑνὶ λόγῳ αἱ ὀρθαὶ ἰδέαι, καὶ ὅλα τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐπληροῦτο ἡ ψυχὴ τοῦ Βασιγκτῶνος, μετεδίδοντο εἰς τοὺς ἄλλους, ἐτιμῶντο παρ' αὐτῶν, καὶ προητοίμαζαν μέλλον αἰσιώτερον. Μόλις εἶχον παρέλθει τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν εἰρήνην, ἥτις ἐκύρωσε τὴν ἀποκτηθεῖσαν ἀνεξαρτησίαν, καὶ σύνοδος ἐθνικὴ συνεκροτήθη εἰς Φιλαδελφίαν, κατ' ἔμφυτόν τινα τοῦ λαοῦ ὁρμὴν, ἔχουσα τὴν ἐντολὴν νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν ὁμόσπονδον κυβέρνησιν. Ἡ σύνοδος αὕτη ἤρχισε τὰς ἐργασίας της τὴν 14 Μαΐου τοῦ 1787, καὶ αὐθημερὸν ἐξελέξατο πρόεδρον αὐτῆς τὸν Βασιγκτῶνα. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης μέχρι τῆς 17 τοῦ Σεπτεμβρίου, συνεδριάζουσα καὶ ἀποφασίζουσα κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ὁδηγουμένη καθ' ὅλας αὐτὰς τὰς ἐργασίας ἀπὸ τοσαύτην φρόνησιν καὶ τοσαύτην ἀγνότητα φρονημάτων. ὁποῖαι ποτὲ δὲν ἐφάνησαν εἰς ἔργα τοιαῦτα, ἠδυνήθη νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ σύνταγμα τὸ ὁποῖον πρὸ πεντήκοντα ἤδη ἐτῶν κυβερνᾷ τὰς Ὁμοσπόνδους τῆς Ἀμερικῆς Πολιτείας. Κατὰ δὲ τὴν 30 ἀπριλίου 1789, ἐνῷ συγχρόνως ἡ συντακτικὴ τῆς Γαλλίας συνέλευσις ἔκαμνεν ἔναρξιν τῶν ἐργασιῶν της, ὁ Βασιγκτὼν, ἐκλεχθεὶς παμψηφεὶ πρόεδρος τῆς δημοκρατίας, ὤμνυεν, ἐνώπιον τῶν παρὰ τοῦ συντάγματος νομοθετηθεισῶν ἀνωτέρων τῆς ὁμοσπονδίας ἀρχῶν, νὰ φυλάξῃ καὶ ἐκτελεσῃ αὐτὸ ἀκριβῶς.

(Ἀκολουθεῖ).

ΙΟΥΔΙΘ,

Ἢ

ΤΟ ΘΕΩΡΕΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΛΟΔΡΑΜΑΤΟΣ.

ΥΠΟ ΕΥΓΕΝΕΙΟΥ ΣΚΡΙΒ.

(Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε φυλλάδ.. 90.)

—o—

V.

Ἡ τετάρτη πρᾶξις τῶν Οὐγενότων ἐτελείωσε διὰ τοῦ θορύβου τῶν ἐπευφημήσεων, καὶ ὁ συμβολαιογράφος ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του, ὡς ἑξῆς:

« Ὁ Ἀρθοὺρ, ἔμεινεν ἓξ μῆνας εἰς Βορδὼ, ζητῶν, ἐρωτῶν, ἐρευνῶν πάντας περὶ τῆς Κυρᾶς Βοννιβὲ, περὶ ἧς οὐδεὶς ἐγνώριζε. Μάλιστα καὶ εἰς τὰς ἐφημερίδας ἔγραψεν! καὶ ἡ πτωχὴ, ἤθελεν ἀποθάνει ἀπὸ χαρὰν, ἐὰν τὸ ἔβλεπεν!... Ἀλλὰ τοῦτο δὲν τῇ ἦτο πλέον δυνατόν. Ὁ ἰδιοκτήτης μικρᾶς τινος οἰκίας, εἰς ἣν εἶχεν αὕτη κατοικήσει, ἔδωκεν εἰς τὸν Ἀρθοὺρ τὰς διὰ τῶν ἐφημερίδων ζητουμένας πληροφορίας. Ἡ κυρία Βοννιβὲ εἶχεν ἀποθάνει πρὸ δύο μηνῶν.

— Καὶ ἡ ἀνεψιά της ;

— Δὲν ἔμενε μετ' αὐτῆς· ἀλλ' ἡ θεία ἔχαιρεν εὐπορίαν τινά· εἶχεν ἑκατὸν λουδοβικίων ἰσόβιον πρόσοδον.

— Καὶ πόθεν ;

— Ἀγνοεῖται.

— Ἀνέφερέ τι περὶ τῆς ἀνεψιᾶς της ;

— Ἐνίοτε ἐπρόφερε τὸ ὄνομά της—καὶ ἔπειτα διακόπτετο, ὡσανεὶ ἐφοβεῖτο· μὴ προδώσῃ μυστικόν τι, τὸ ὁποῖον ὤφειλε νὰ φυλάττῃ.

Τίποτε πλέον δὲν ἠδύνατο νὰ μάθῃ ὁ Ἀρθοὺρ, μ' ὅλας τὰς φροντίδας καὶ ἐξετάσεις του· κατέστη πάλιν εἰς ἀπελπισίαν. Διότι, ἀφότου ἀπώλεσε τὴν Ἰουδὶθ, ἀφότου διὰ παντὸς ἀπεχωρίσθησαν, ἡ πρὸς αὐτὴν προσήλωσίς του κατέστη ἔρως, κατήντησεν ἀληθὲς πάθος. Ἡ μόνη σκέψις του, ἡ μόνη ἀσχολία τῆς ζωῆς του ἦτον ἐκείνη. Ἀνεκάλει πικρῶς εἰς τὴν μνήμην του τὰς σπανίας ἐκείνας στιγμὰς τὰς ὁποίας διῆλθε πλησίον της. Παρίστατο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του ἐστολισμένη μὲ τοσαῦτα θέλγητρα, μὲ τοσοῦτον ἔρωτα . . . . Καὶ εἶχεν καταφρονήσει ἐν τούτοις ὅλα ταῦτα τ' ἀγαθὰ, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε τῷ ἀνῆκον· καὶ δὲν ἐγνώρισε τὴν ἀξίαν των, εἰμὴ ἀφοῦ διὰ παντὸς ἐστερήθη ταύτην. Ἀνερεύνα ὅλα τὰ μέρη εἰς τὰ ὁποῖα τὴν εἶχεν ἰδεῖ· κατὰ συνέπειαν δὲν ἄφηνε ποτὲ τὸ Μελόδραμα.

Ἠθέλησε νὰ κατοικήσῃ τὸ οἴκημά της κατὰ τὴν ὁδὸν Προδηγγίας. Πρὸς μείζονα δὲ ὀδύνην του, τὸ εἶχεν ἐνοικιάσει κατὰ τὴν ἀπουσίαν του ξένος τις, ὅστις ὅμως δὲν ἔμενεν εἰς αὐτό! Ἠθέλησε νὰ τὸ ἐπανίδῃ τοὐλάχιστον, ἀλλ' ὁ οἰκοφύλαξ δὲν εἶχεν τὰς κλεῖς, αἱ δὲ θύραι καὶ τὰ παράθυρα τοῦ οἰκήματος ἔμενον στερεώτατα κεκλεισμένα.

Ἐννοεῖται βεβαίως ὅτι ἀφεθεὶς ὅλος εἰς τὰς θλίψεις καὶ τὸν ἔρωτά του, δὲν ἐσκέπτετο οὐδόλως περὶ τῶν ὑποθέσεών του· ἐγὼ ὅμως ἀνησύχουν δι' αὐτὰς, καὶ μετὰ λύπης ἔβλεπα ὅτι ἐλάμβανον φάσιν ἀθλίαν. Ἀποκλη-